

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Zandhonger Oosterschelde

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

20 januari 2014 / rapportnummer 2595-65

1. Oordeel over het MER

Door de bouw van de stormvloedkering is de getijstroming in de Oosterschelde afgenomen en is het evenwicht tussen opbouw en afbraak van platen en slikken daar verstoord. Als er niet wordt ingegrepen, zijn binnen 50 jaar vrijwel alle droogvallende platen en een groot deel van de slikken verdwenen. Dit fenomeen staat bekend als de zandhonger van de Oosterschelde. Deze ontwikkeling is nadelig voor natuur, hoogwaterveiligheid, visserij en recreatie. Voorvloeiend uit de voornemens in het (concept-ontwerp)beheerplan voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde onderzoekt het Ministerie van Infrastructuur en Milieu via een MIRT-verkenning hoe het verlies van de platen en slikken (intergetijdengebieden) kan worden tegengegaan. De verkenning moet leiden tot een voorkeursaanpak die in een Structuurvisie wordt vastgelegd. Onderdeel van de verkenning is het uitvoeren van een milieueffectrapportage (m.e.r.) op planniveau.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie') zich uit over de juistheid en de volledigheid van het plan-milieueffectrapport (MER).¹ **Het oordeel is dat het MER de essentiële informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over de Structuurvisie waarin het milieubelang volwaardig wordt meegewogen.**

Uit de ter visie gelegde stukken blijkt hoe complex het verschijnsel van zandhonger is. Desondanks komt overtuigend naar voren dat in de huidige omstandigheden suppletie van de platen met zand uit de Oosterschelde de enige haalbare en effectieve (hoofd)maatregel is om de zandhonger aan te pakken. De recente proefprojecten, alsmede de evaluatie en verslaglegging daarvan, hebben belangrijk bijgedragen tot vergroten van de kennis. Toch resteren er nog veel onzekerheden, niet alleen in morfologisch opzicht maar ook inzake de effecten op vogelpopulaties waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd. De Commissie ondersteunt daarom het voornemen om de ingrepen zorgvuldig te plannen, stapsgewijs aan te pakken en grondig te evalueren.

Het MER richt zich vooral op het verkennen van de haalbaarheid van het streven om een oplossing te vinden voor de zandhonger in de Oosterschelde en geeft nog weinig inzicht in de wijze waarop de suppleties kunnen worden uitgevoerd, terwijl dit wel milieurelevant is. Voor een besluit over de Structuurvisie gaat dit echter te ver in detail.

Initiatiefnemer en bevoegd gezag hebben aangegeven dat na een positief besluit over de Structuurvisie een vervolgpcedure zal starten voor de eerste fase: de suppletie van het gebied Roggenplaat. Daarin wordt een maatwerk aanpak uitgewerkt aan de hand van de precieze gebiedskenmerken en wordt een afweging gemaakt over de uitvoeringswijze. Dit in aanmerking nemend beoordeelt de Commissie de informatie voor nu als toereikend.

Hoofdstuk 2 van dit advies bevat behalve een toelichting op het oordeel van de Commissie nog enkele aanbevelingen voor de vervolgfase.

¹ Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Toelichting op het oordeel en aanbevelingen

2.1 Voornemen

De MIRT verkenning onderzoekt maatregelen om de achteruitgang van het areaal intergetijdengebied tot staan te brengen of tenminste af te remmen. Uit de stukken komt de complexiteit van het verschijnsel van zandhonger goed naar voren. Voldoende wordt duidelijk gemaakt dat in de huidige omstandigheden suppletie van de platen met zand uit de Oosterschelde de enige haalbare en effectieve (hoofd)maatregel is om de zandhonger aan te pakken.

Alternatieven

In aansluiting op de behouddoelstelling² voor de platen en slikken (intergetijdengebied) in het Natura 2000-gebied Oosterschelde beschrijft het MER alleen de effecten van een alternatief met 100% suppleren. Hiermee worden oppervlakte en volume van het intergetijdengebied in de Oosterschelde ten tijde van de referentiesituatie 2009 volledig hersteld en behouden. In de bijlagen wordt nog ingegaan op een bandbreedte van 0, 33 en 66% suppleren. De conclusie is dat deze exercitie weinig nuttige informatie oplevert en daarom niet in het hoofdrapport hoeft te worden opgenomen. De Commissie kan deze conclusie onderschrijven.

Lange termijn scenario's

Uit het MER komt naar voren dat 100% suppleren voor het totale Oosterscheldegebied een forse inspanning is, niet in de laatste plaats gezien vanuit kosten. Gezien het huidige tempo van achteruitgang van het oppervlak aan platen en slikken met circa 50 ha per jaar spreekt het Aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000 Oosterschelde in de toelichting op de instandhoudingsdoelstellingen dan ook van het streven "de achteruitgang zoveel mogelijk remmen dan wel stoppen". Ter verkenning voor de lange termijn zijn in het MER drie scenario's uitgewerkt. In deze scenario's wordt voor de periode na 2025 onderzocht hoe de natuurwaarden in de Oosterschelde kunnen worden hersteld en behouden met minder ingrepen en kosten dan door 100% suppleren. Deze scenario's zijn, naast het "100% suppleren alternatief":

- een scenario 2 met behoud van oppervlakte en droogvalduur van zogenoemde 'kerngebieden',
- een scenario 3 met behoud van droogvalduur van de kerngebieden.

In scenario 2 wordt 80% en in scenario 3 ongeveer 65% van het foerageergebied voor steltlopers behouden. De kosten lopen daarbij fors terug. De Commissie beschouwt het werken met kerngebieden als een interessante benadering die op basis van de ervaringen met de eerste fase nader uitgewerkt kan worden. Wel geldt als kanttekening dat de gegeven behoud- en verbeterdoelstellingen met deze scenario's mogelijk niet volledig worden gerealiseerd.

² H1160: Grote ondiepe krekens en baaien: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit van de variatie en oppervlakken aan slikken en platen.

MKBA

De scenario's zijn onder meer met behulp van een maatschappelijke kosten-baten-analyse (MKBA) onderling vergeleken. Het MKBA-rapport gaat uit van de gemiddelde kosten³ van suppleties en brengt de baten schetsmatig in beeld.

Het valt op dat de scenario's die in de MKBA zijn beschouwd, geen onderwerp vormen van de nu voorliggende besluitvorming. De keuze om te starten met de Roggenplaat en daarmee ervaring op te doen geldt in ieder scenario. De Commissie ziet het opgestelde MKBA daarom als een eerste oriënterende stap op een pad dat later zal worden vervolgd. Geen van de huidige conclusies van de milieueffectrapportage of de Structuurvisie steunt immers op resultaten van de MKBA.

Voor een eventueel toekomstig gebruik van MKBA voor de onderbouwing van beleidskeuzen inzake de zandhonger in de Oosterschelde wijst de Commissie nog op het volgende:

- De bepaling van het optimum in hoofdstuk 6 van de MKBA is nu volledig opgehangen aan een enkele indicator voor het doelbereik (het percentage foeragerende steltlopers ten opzichte van 2010). Er zijn diverse alternatieve indicatoren te bedenken die niet op precies dezelfde manier gerelateerd zijn aan de investeringskosten. Dit betekent dat de marginale baten en daarmee het optimum sterk afhankelijk zijn van de gekozen effectiviteitsmaat⁴. Bovendien is het model voor de bepaling van het effect van investeringen op de steltloperpopulatie zeer grof. De voorspelonzekerheid is groot.
- In de gepresenteerde scenario's wordt in de MIRT-verkenning alleen het verloop in de tijd van het totale foerageergebied in de kerngebieden gegeven. Dat geeft onvoldoende zicht op het effecten. De foerageergebieden in het westen zijn per eenheid van oppervlakte belangrijker dan elders.⁵

De Commissie adviseert bij een eventuele nieuwe MKBA in de vervolgfase met deze opmerkingen rekening te houden.

Uitvoeringsaspecten

In afwijking van hoofdstuk 3 van het Advies over reikwijdte en detailniveau⁶ van het MER Zandhonger Oosterschelde, bevat het MER nog geen informatie over erosiebeschermende maatregelen en alternatieve suppletie-methoden.⁷ De Commissie wijst erop dat als aanvulling op de suppleties erosiebeschermende maatregelen⁸ als dammetjes en bioriffen structurele en milieuvriendelijke oplossingen kunnen blijken. Bovendien kunnen bioriffen een (aanvullende) voedselbron vormen voor beschermde vogelsoorten en zo bijdragen aan de natuurdoelen.

³ De kosten van de scenario's, inclusief de daarbij horende onzekerheden, worden veel uitgebreider behandeld in de kostenbijlage. Bijlage 14 (Kostenrapport, RW1809-28/HITM/212)

⁴ In het optimum zijn de marginale baten en de marginale kosten aan elkaar gelijk.

⁵ Dat kan ook inhouden dat men zich niet moet beperken tot de 'kaasschaafmethode', maar ook naar scenario's moet kijken waarbij gebieden afvallen.

⁶ Advies over reikwijdte en detailniveau van het MER Zandhonger Oosterschelde, 23 januari 2012.

⁷ Hierover bleek wel een rapport te zijn gepubliceerd (Zandhonger Oosterschelde, deelstudie suppletie-strategieën, 2010). Dit rapport was niet bij het MER gevoegd. De Commissie kreeg het aan het eind van de adviesperiode toegestuurd.

⁸ Uiteraard maatregelen met een hoog no-regret gehalte, dus zoveel mogelijk werken met gebiedseigen en/of vergankelijk materiaal ((combinaties van) oesterriffen, rijshout, palenrijen). Zowel op het punt van de effectiviteit van harde verdedigingen als de aard ervan is nog veel onderzoek nodig, maar zoals het Eindadvies ANT (autonome neergaande trend) Oosterschelde uit 2013 op blz. 10 stelt "is het doen van jarenlang onderzoek om steeds accuratere voorspellingen te kunnen doen voordat we beginnen met maatregelen geen optie".

Ook de wijze van suppleren (deken-, of reservoirsuppletie, gebruik van pijpleidingen of rain-bowen) bepaalt de omvang van de milieugevolgen. Nu dit in het plan-MER voor de Structuurvisie te ver in detail gaat, vraagt de Commissie daarvoor in de vervolgfase aandacht.

Mitigerende maatregelen

In het MER wordt nog weinig ingegaan op maatregelen om de verstoring vanwege de suppleties te mitigeren.

- Speciale aandacht is nodig voor verstoring van zeehonden. Wanneer de suppleties tot een onvermijdbare, te grote verstoring leiden, kan dit wellicht worden opgevangen door gebieden tijdelijk minder toegankelijk te maken voor verstorende recreatievormen.
- Verder kan worden overwogen niet 100% maar een overmaat te suppleren, waardoor het areaal dat niet ecologisch functioneert vanwege de suppleties vooraf wordt 'gemitegeerd'⁹. Wellicht kunnen de projecten Getijherstel Rammegors, Veiligheidsbuffer Oesterdam, Project Sophiastrand, als genoemd in bijlage 3 bij het MER, hierbij nog een bescheiden rol vervullen.¹⁰
- Nagegaan kan worden op welke wijze de tijdelijke vermindering van het voedselaanbod voor foeragerende vogels kan worden opgevangen door voor aanvullend voedsel te zorgen (bijvoorbeeld door de aanleg van bioriffen).
- Interessant is tot slot de constatering dat plekken waar water op de platen blijft staan, belangrijke voedselbronnen voor vogels vormen.

De Commissie adviseert in het vervolgfase uitbreider op mitigatie in te gaan.

2.2 Milieugevolgen

Effectbeschrijving

De effectbeschrijving betreft een kwalitatieve beoordeling op basis van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens. De Commissie acht het beoordelingskader toereikend voor een MER op dit abstractieniveau¹¹ en vindt de toekenning van de scores afdoende toegelicht¹² in de verschillende bijlagen.

Bij de vervolgfase adviseert zij extra aandacht te besteden aan:

- de effecten op het begraven van de bodem door suppleties op de kwaliteit foerageergebied anders dan gemeten aan de range van droogvalduur (zeker omdat het Aanwijzingsbesluit voor de Oosterschelde ook spreekt van kwaliteitsverbetering);

⁹ Zoals ook geadviseerd in het Eindadvies ANT Oosterschelde (blz. 70).

¹⁰ Bijvoorbeeld omdat reeds suppleties worden uitgevoerd dan wel andere maatregelen worden genomen ten gunste van de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied Oosterschelde. Deze projecten worden in bijlage 3 nu wel genoemd, maar zonder aan te geven wat de relevantie is in het onderhavige MER.

¹¹ Het had zelfs eenvoudiger mogen zijn. De gegeven beschouwingen over de kwaliteit van diverse beschermde habitats bleken op deze manier weinig toe te voegen.

¹² In Bijlage XV is gemotiveerd waarom het al dan niet suppleren geen wezenlijke invloed zal hebben op toekomstige dijkversterkingen. Dit is aannemelijk, maar suppleties kunnen ervoor zorgen dat keringen die niet worden versterkt, niet/pas later zullen worden afgekeurd. Het voorkeursalternatief heeft dus mogelijk wel een positief effect op de toekomstige dijkversterkingsopgave (dus een + in plaats van een 0 in de scoretabel). De huidige normen waaraan de primaire waterkeringen dienen te voldoen, zullen zeer waarschijnlijk worden aangepast (Deltabeslissing). Het gaat daarbij zowel om het normtype (van overschrijdingskans naar overstromingskans) als de normhoogte. Deze veranderingen kunnen consequenties hebben voor de benodigde sterkte van de primaire waterkeringen.

- negatieve effecten van zwevend slib op flora (primaire productie) en fauna. Uit het onderzoek van de zandwinlocaties blijkt de zandwingebieden weinig slib bevatten. Maar omdat er min of meer continu gesuppleerd wordt, is het toch van belang te weten welk effect de verspreiding van (het weinige) slib heeft op de omgeving. Mogelijk zijn de ervaringen met de proefsuppleties vanwege de beperkte omvang niet representatief.

Referentiesituatie

Het MER en de bijlagen bevatten tegenstrijdige informatie over het areaal intergetijdengebied in de uitgangssituatie. In het MER zelf is in 2010 sprake van 11.200 ha, volgens bijlage 8 gaat het om 11.783 ha.¹³ In bijlage 2 wordt voor 2001 (pagina 27) en voor 2007 (pagina 29) gesproken van 10.100 ha. Dat is vreemd in een gebied waar de effecten van zandhonger al enige tijd optreden. De Commissie acht het zeker in de vervolgfase van belang dat de juiste referentiedatum wordt gekozen (voor beschouwingen inzake het Natura 2000-gebied Oosterschelde is dat 2009) en dat consequent met de getallen voor de arealen wordt omgegaan.

Systeembeschrijving

Het Oosterscheldesysteem heeft door een wisselwerking van menselijk handelen en natuurlijke processen zijn vorm gekregen. Het historisch perspectief is belangrijk vanwege de grote wijzigingen in de afgelopen eeuwen met toenemende menselijke invloed, culminerend in de aanleg van de stormvloedkering. Belangrijke momenten in het recente verleden zijn:

- de toestand voordat de Oosterscheldewerken een aanvang namen (1959);
- de invloed van de Grevelingendam en de Volkerakdam vóór het begin van de bouw van de stormvloedkering (1983);
- de situatie vlak na het gereedkomen van de Oosterscheldewerken (1988);
- de referentiesituatie (2009).

In de systeemanalyse in bijlage 2 blijft de vergelijking nu beperkt tot een tabel (8.1) en een figuur (9.3) waarin de toestand van voor (1983?) en na de Oosterschelde werken (1989?) is aangegeven. Daarbij ontbreken er belangrijke gegevens als de omvang van laag- en hoogdynamisch intergetijdengebied en de droogvaltijdarealen per deelgebied. Voor een beter begrip van het systeem is het gewenst de tabel met die gegevens uit te breiden en er een aantal toestanden als bovenvermeld – voor zover de data dat toelaten – aan toe te voegen. Ook zou er een verklaring gegeven moeten worden van de veranderingen die in de tabel te zien zijn. Dergelijke gegevens kunnen in de vervolgfase als basis dienen voor de monitoring en evaluatie. Ook kunnen ze de behouddoelstelling voor habitatype H1160 zoals die nu staat in het Aanwijzingsbesluit voor het Natura 2000-gebied, in perspectief plaatsen.

2.3 Overige opmerkingen

Zandwinlocaties

Het MER is niet consistent in het aanduiden van zandwinlocaties. Bij de in het MER aangegeven locaties (fig. 5.2) ontbreekt een locatie op een zandrug in de Hammen ten zuiden van Burghsluis, die is aangegeven in het Kostenrapport (afbeelding 2.3). Deze zandrug is gevormd door zand uit de ontgrondingskuil Hammen-Oost en breidt zich nog steeds uit.

¹³ Het Kostenrapport (p.61) geeft 10.143ha volgens RWS en 12.210 volgens Deltares. In Bijlage 17 suppletiescenario's wordt bij volledig behoud gerekend met een areaal van 11.180 ha (p.20).

Op den duur kan dit tot een wijziging in het stroombeeld leiden, waarbij langs de onverdedigde vooroever westelijk van Burghsluis de stroomsnelheden bij eb toenemen en de vooroever kan gaan eroderen. Het aanbrengen van een bestorting kan dan nodig zijn om het verlies aan stabiliteit tegen te gaan. Met het winnen van zand op deze zandrug wordt de erosie voorkomen en spaart men dus mogelijk geld voor een bestorting uit.

De Commissie adviseert deze winlocatie in de vervolgfase bij de beschouwing te betrekken. In het MER staat dat de aangegeven locaties toereikend zijn voor de eerste fase: 20% van de totale behoefte wordt gedekt. De Commissie had in dit strategische MER ook informatie verwacht over winlocaties op de lange termijn. Zij adviseert in de vervolgfase dat doorzicht alsnog te geven.

Omgaan met onzekerheid

In het MER, bijvoorbeeld in de laatste paragraaf van bijlage 17, wordt benadrukt dat er in relatie tot de zandhonger nog veel onzekerheden zijn, niet alleen in morfologisch opzicht¹⁴ maar ook inzake de effecten op vogelpopulaties waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd¹⁵. Daarom ondersteunt de Commissie het voornemen om “de ingrepen zorgvuldig te plannen, stapsgewijs aan te pakken en grondig te evalueren”.

Zij adviseert in de vervolgfase een uitgebreider evaluatie- en monitoringplan op te nemen waarin ook via *als-dan*-scenario's wordt ingegaan op de onzekerheidsmarges en de betekenis van de onzekerheden.

Presentatie

De hoofdtekst van het MER verwijst niet goed naar de veelheid aan nuttige informatie die in de bijlagen en achtergrondrapporten is gepresenteerd. Deze worden daardoor niet goed via het MER ontsloten. De Commissie adviseert in de vervolgfase de diverse onderzoeksrapporten beter op elkaar af te stemmen.

¹⁴ Wanneer wordt een nieuwe evenwichtsituatie bereikt, hoe lang heeft het zin met suppleties kunstmatig een ‘evenwicht’-situatie in stand te houden?

¹⁵ Wat is de relatie met foerageerareaal, foerageermogelijkheden en populatieomvang? Welke instandhoudingsdoelstellingen zullen in de toekomst realistisch blijken, als nu al wordt aangegeven dat behoud mogelijk niet haalbaar is?

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat Zee en Delta

Bevoegd gezag: de minister van Infrastructuur en Milieu en de staatssecretaris van Economische Zaken

Besluit: vaststellen van een Structuurvisie

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D3.2

Activiteit: maatregelen om de zandhonger in de Oosterschelde te stillen

Procedurele gegevens:

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 18 oktober t/m 14 november 2011

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 25 oktober 2011

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 23 januari 2012

kennisgeving MER: 18 november 2013

ter inzage legging MER: 19 november t/m 30 december 2013

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 5 november 2013

toetsingsadvies uitgebracht: 20 januari 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. J.H. van den Berg

drs. M. van Eck (werkgroepsecretaris)

dr.ir. Z. Jager

dr.ir.drs. R.B. Jongejan

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- MIRT Verkenning Zandhonger Oosterschelde, milieueffectrapportage, hoofdrapport, Witteveen + Bos en Bureau Waardenburg b.v., 5 november 2013;
- MIRT Verkenning Zandhonger Oosterschelde, milieueffectrapportage, bijlagerapporten, Witteveen + Bos, 13 september 2013;
- MIRT-Verkenning Zandhonger Oosterschelde, ontwerp-structuurvisie, Witteveen + Bos en Bureau Waardenburg b.v., 5 november 2013;
- MIRT Verkenning Zandhonger Oosterschelde, MKBA, Witteveen + Bos, 13 september 2013;
- Is zandhonger in de Oosterschelde slecht voor vissen? Grontmij/Aquasense, 4 juli 2007;
- Evaluatie Galgeplaat proefsuppletie 2008-2012, Deltares, 18 februari 2013;
- Verkenning zandwinning Oosterschelde, Deltares, januari 2012;
- Eindadvies ANT Oosterschelde, Deltares, september 2013;
- Voorstel processtappen tijdelijke verplaatsing visserij zandhonger, 9 december 2013;
- Verbeelding Optimalisatie zoekgebieden mossel- en oesterteelt in de Oosterschelde, 12 juli 2012;
- Mosselkweek in de knel: Knelpunten voor de huidige mosselkweek in de Oosterschelde en de daarvoor beschikbare oplossingsruimte in kaart gebracht, Rijkswaterstaat Zeeland / Hogeschool Zeeland, 30 augustus 2010;
- Eerste Interimadvies ANT Oosterschelde, concept, Deltares, 2010;
- Tweede Interimadvies ANT Oosterschelde, Deltares, 2011;
- Derde Interimadvies ANT Oosterschelde, Deltares, 2012;
- Zandhonger Oosterschelde: deelstudie suppletiestrategieën, Witteveen+ Bos, Jan de Nul group en Bureau Waardenburg, 2 december 2010.

De Commissie is niet gevraagd zienswijzen in haar advies te verwerken.

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Zandhonger Oosterschelde

ISBN: 978-90-421-3895-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

